

Értékőrzés és rombolás

Premier előtti beszélgetés Kapás Dezső rendezővel

Két próba közötti szünetben kerestük meg Kapás Dezsőt, aki Krúdy Gyula: A vörös postakocsi című színdarabot rendezte Veszprémben. Erőteljes testalkatú, közvetlen modorú színházi ember, aki szívesen beszél munkájáról, hivatásáról. Az ország legjobb Krúdy-szakértőjének ismeri el a szakmai közvélemény. Az ő nevéhez fűződik A vörös postakocsi sikeres vígszínházi előadása 1968-ban, majd a Rezeda Kázmér szép élete című produkció (1976), melyet nemcsak rendezett, hanem dramatizált is.

Nemrégiben volt alkalmam megnézni két kitűnő előadást, melyet ő rendezett: Peter Škafar: Equus című darabját és Slavomir Mrozek: Tangó című tragikomédiáját. Mindkettőt hosszú évek óta táblás házakkal játsszák a Pesti Színházban.

★

– A Magyar Televízió Richard Burtonnal a főszerepben nemrégiben sugározta az Equus filmváltozatát, melyet Sidney Lumet rendezett. A Vígszínház művészeti vezetése miért nem tiltakozott a vetítés ellen? Hiszen alig néhány hete „A tizenkét dühös ember” filmváltozatát levették a képernyőről, a Nemzeti Színház igazgatósága kérésére. Ugyanis a színpadi változatát még sokáig szeretnék műsoron tartani...

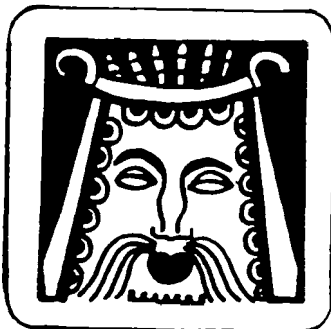
– Engem sohasem zavart, ha rendezéssel párhuzamosan a mozik vagy a televízió műsorra tüzték ugyanazt a művet. Az én Kakukkfészkemmel egy időben óriási sikerrel vetítették a Száll a kakukk fészkére című filmet. Talán így még többen voltak kíváncsiak a mi előadásunkra... A magyar színészek tehetségben bármelyik nagy nép színészeivel felveszik a versenyt. Meggyőződésem, hogy a mi Equusunk sikerén semmit sem változtat, hogy a filmváltozatot milliók nézhették a tévé képernyőjén.

– Többen állítják, hogy Gállfi László alakítása jobban tetszett, mint a límbeli fiút játszó színésze...

– A közönséget nem szabad elzárni az összehasonlítás élményétől. Hiszen az élő színház varázsában. A tévé, a film az más műfaj. Az emberek csak akkor nem öltik magukra a színházi ruhájukat, ha érdektelen, amit kínálnak. Nekünk színháziaknak az érdektelenséggel kell megküzdőnünk...

– Ön Pesten a Vigben sikerrel rendezte meg 1968-ban A vörös postakocsit. A veszprémi változatban lesznek-e más hangsúlyok, megoldások?

– Óriási különbséget érzek. Azóta sok év telt el. Akkor az eltűnt világ értékeit tartottam fontosnak közvetíteni. Mondanivalóm súlyát Alvinczi alakja hordozta. Az arisztokratikus gyöngédséggel, finomsággal is

telített régi világgal a jó is elpusztult. Szükséges a régít lerombolni, de helyette adnunk kellene valami mást, vagy átmenteni a hagyományos értékeket. Volt, amikor kidobtuk az ódivalú kandelabereket. Később újraöntöttük, mert kiderült, hogy annál szebbeket, izlésebbeket, hangulatosebbeket nem tudunk kitalálni. Mostani rendezésemben nagyobb hangsúlyt kap Rezeda Kázmér, aki a rombolást testesíti meg. Az arisztokratikus finom gyöngédséggel telített állóvíz-életet borzolja fel kíméletlen szenvedélye. A régít lerombolja, de helyette erkölcsileg nem ad újat. A Rezedát alakító színésznek ilyen alakot kell megformálnia. Ez a leglényegesebb különbség korábbi rendezésemhöz viszonyítva.

– Mikor írta Krúdy A vörös postakocsi című színdarabot?

– 1918-ban, tehát abban a történelmi pillanatban, amikor a régi Magyarország eltűnését, széthullását már érezkelni lehetett.

– Akkoriban miért nem játszották?

– A Nemzeti Színház igazgatója, Ambrus Zoltán, visszadta a darabot Krúdyknak. Feltehetően az álomképekkel nem tudott mit kezdeni a korabeli színházi gyakorlat. No meg kompromittálódott a forradalmak idején...

– Krúdy talán a legnagyobb magyar prózaköltő. Mondatainak muzsikáját, hangulatát nem könnyű érzékeltetni. Különösen a mögöttes, olykor pajzán értelmét nem...

– Az első próbákon primitív, triviálisra „fordítottam” a költői szövegeket. Ellenkező esetben elviselhetetlenül szépek lennének a darab mondatai. Érzékeltetni kell a szöveg humorát is. Például: a kancacsikó példázatban fiatal hölgy alakja rejtőzik. Vagy: „Vigyázni kell a varrónővel. Egyszer Bécsben egy leszakadt nadrággombbal együtt a lábszáramat is a gombhoz varrták.” – e félmondat is nehezen félreérthető... Steiné a walesi herceg belei és a színház között talált összefüggést... Krúdy más műveiben is izléseken irt testünk természetes dolgairól.

– Ön fejből idéz?...

– Kívülről tudom a darabot, így a legkisebb bakikat is azonnal észreveszem. Krúdy pontosan fogalmazott magya-

rul: „Kérem a hölgyeket az ebédhez” – írta. Az egyik próbán „Kérem a hölgyeket az ebédre” – hangzott a színész ajkáról. Azonnal szóltam: ha ebédre kéretné a hölgyeket, akkor meg is enné szegényeket. A pontatlan ragozás magyartalan; sajnos mégis hemzseg tőle a szóhasználat beszédben és írásban. Ezért is üdítő Krúdyt olvasni, színpadról hallani...

– Reméljük, a veszprémi közönség is ráérez Krúdy különös, nosztalgikus költői szépségű világára – jegyeztük meg.

– Bizom benne – válaszolta.

★

Elköszöntünk egymástól. Hamarosan kezdődött a próba. Csak néhány jelenetet volt szándékunkban megnézni, de rabul ejtett az előadás varázsa, és végig maradtunk. Az álomjeleneteket zenei és fényhatások választják el a valóságos szituációktól. A megoldás nem lehetett könnyű, mert szinte párhuzamosan gomolyodik egymás mellett a két szál. Homály, sejtelem, lírai finomság, erőteljes érzékiség, húsleves- és pecsenyeiflat teremtett hamisítatlanul krúdy hangulatú atmoszférát. A vörös postakocsi éppen a 25 éves Petőfi Színház évfordulás ünnepi előadására gördül Veszprémben.

Horváthy György